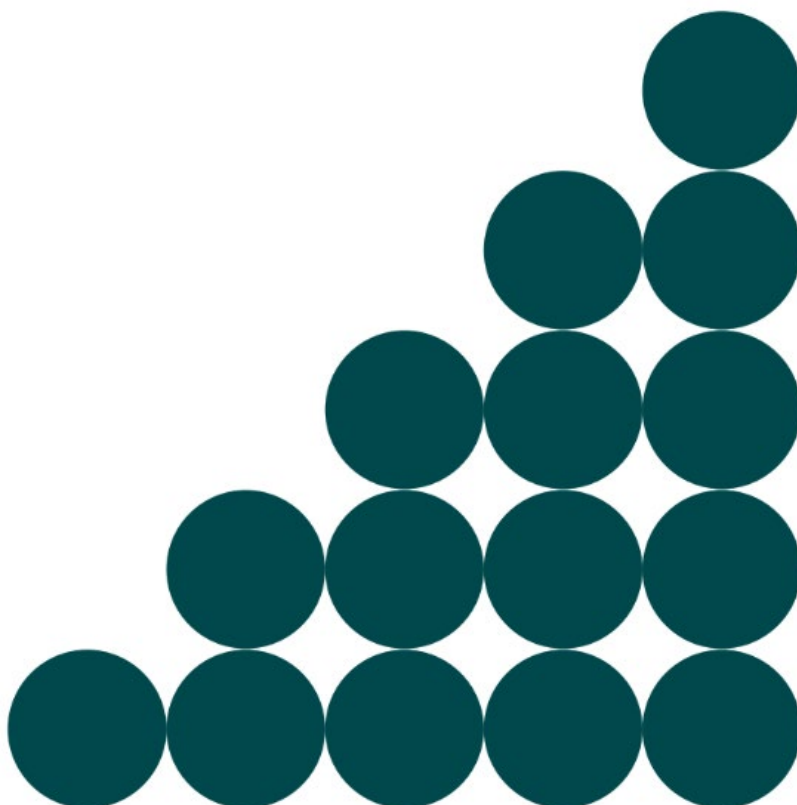

Plan för global- och hållbarhetsfostran 2023–2025

Karleby stads tjänster inom småbarnspedagogik och undervisning

Utarbetad av styrgruppen för global fostran

Kontaktpersoner:

Eeva-Liisa Kiiskilä, eeva-liisa.kiiskila@edu.kokkola.fi,

Ulla Aalto ulla.aalto@edu.kokkola.fi

Dokumentets giltighetstid:

2023–2025

Behandling av dokumentet:

Bildningsdirektörens godkännande 20.11.2023 § 155/2023

Dokumentet på andra språk:

Kestävyys- ja globaalikasvatuksen suunnitelma 2023–2025

Kokkolan kaupungin varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut

Innehåll

1	Inledning	2
2	Mål.....	4
3	Dokument som styr verksamheten.....	4
3.1	Hållbarhets- och global fostran i läroplanerna	4
3.2	Teman inom hållbarhetsfostran och global fostran i stadens strategi och i enheternas planer	8
4	Hållbarhetsfostran och global fostran i Karleby	9
5	Fostran till ansvarsfullhet	10
5.1	Jämställdhet och likabehandling	10
5.2	Anvisningar för utarbetande av en jämställdhets- och likabehandlingsplan	12
5.3	Klimat- och miljömedvetenhet	14
5.4	Ansvarsfull internationalism	15
	Källor och bakgrundsmaterial.....	17
	Bilagor	
	Operativ plan för jämställdhet och likabehandling (mall för småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen).	
	Plan för jämställdhet och likabehandling (mall för den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen)	
	Kartläggning och verksamhetsplan beträffande hållbar utveckling (mall för utveckling av enhetens hållbarhetsfostran)	

1 Inledning

Skapande av förutsättningar för en hållbar framtid är en viktig del av småbarnspedagogikens och läroanstalternas uppgift. I denna plan för global- och hållbarhetsfostran för Karleby stad presenteras målen beträffande global- och hållbarhetsfostran, styrdokument och verksamhetens större referensramar, begrepp samt hur den ska ta sig uttryck i läroplanen. Syftet med planen är att den ska ligga till grund för och stödja genomförandet av global fostran inom småbarnspedagogiken och vid läroanstalter. I utarbetandet av planen har bl.a. ansvarslärarna för global fostran, aktörer inom projektet Kestävä Kokkola samt småbarnspedagogikens aktörer fått delta. Utgående från gemensamt arbete och framkomna behov har tyngdpunktsområdena valts för planen för åren 2023–2025 och en plan för global- och hållbarhetsfostran utarbetats som ersätter den förra planen (Plan för global fostran 2018–2021). Planen finns på Karleby stads webbplats. Word-mallar för planer för jämställdhet och likabehandling samt för hållbarhetskartläggningar finns på stadens intranät (Horisonten).

Man hoppades att planen ska öppna möjligheter och ge praktiska redskap för bl.a. utarbetande av planer för jämställdhet- och likabehandling, att rensa bort diskriminering, arbetet mot mobbning och klimat- och miljöfostran. En tydlig ändring i förhållande till den förra planen är att perspektivet har breddats så att planen omfattar en mera helhetsbetonad strävan efter en hållbar framtid. Den nya planen kopplar samman främjandet av jämställdhet, likabehandling samt klimat- och miljömål.

Karleby stads linjer för global- och hållbarhetsfostran följer Utbildningsstyrelsens styrdokument, främst läroplanerna. Skyldigheten att genomföra global- och hållbarhetsfostran baserar sig på grunderna för läroplanen för småbarnspedagogiken samt värdegrunden, ämneshelheterna och innehållet i läroplanerna för förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen.

Den större referensramen som omfattar temana hållbarhets- och global fostran utgörs av FN:s mål för hållbar utveckling från år 2015 (Agenda 2030 <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>) samt den Europeiska deklARATIONEN om global fostran (Global Education Network Europe GENE, MaastrichtdeklARATIONEN). DeklARATIONEN om global fostran uppdaterades och godkändes 2022 och gäller till 2050. I deklARATIONEN beskrivs målen för global fostran på följande sätt: "global fostran ger människor möjlighet att förstå, föreställa sig, hoppas och agera för att skapa en värld med social rättvisa, fred, solidaritet, rättvisa och jämlikhet, planetär hållbarhet och internationell förståelse". (<https://www.gene.eu/>) Termen global fostran handlar om respekt för mänskliga rättigheter och mångfald, inkludering och ett människovärdigt liv för alla, nu och i framtiden.

Hållbar utveckling beaktar den ekologiska, sociala, ekonomiska och kulturella hållbarheten. Planen för global- och hållbarhetsfostran styr oss att vidga våra mål och vår verksamhet mot ett helhetsinriktat perspektiv. Begreppet global fostran är aktuellt inom fostran, men samtidigt är det också viktigt att prata om hållbarhetsfostran. Begreppen global fostran och hållbarhetsfostran kan anses vara parallella eller betyda samma sak. I olika kontexter har man dock vant sig att använda antingen eller, beroende på betoningen. Allmänt taget är terminologin beträffande hållbar utveckling och global fostran mångahanda. Det talas om fostran till internationalism, demokratifostran, fredsfostern, att växa till en världsmedborgare, aktivt medborgarskap, arbete för jämställdhet och likabehandling, delaktighet, människorättsfostran, miljö- och klimatfostran, antirasistiskt arbetsgrepp, mediefostern och -kritik, icke-diskriminering, ingripande i mobbning och så vidare. Med hjälp av valet av termer kan olika synvinklar betonas i målen och verksamheten när olika teman under samma helhet behandlas. När man frågar vad ett gott liv består av öppnas en konkret karta

som visar sambanden mellan olika teman som korsar varandra på många sätt: en ren natur, icke-diskriminering, rätt att delta i beslutsfattande osv.

(kuva: <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>)

I vår stad planeras nya stegmärken som ska underlätta och främja arbetet med klimat- och hållbarhetsfostran. Målet är att under projektets Kestävä Kokkola (2022–2024) lopp göra hållbarhetsfostran till en strukturell del av skolornas verksamhet och att stöda hållbarhetsarbetet till exempel genom allmänna anvisningar, en materialbank, utbildning för lärare och ett fungerande nätverk. De gemensamma projekten för Jakobstadsregionens anordnare av svenskspråkig utbildning Gröna Stigen (den grundläggande utbildningen) och Gröna Färden (gymnasieutbildningen) samarbetar med projektet Kestävä Kokkola och utvecklar verksamhetssätt inom hållbarhetsfostran.

I arbetet med global- och hållbarhetsfostran är målet att via nya innovationer och utvecklingsarbete skapa nya metoder och att genom att stöda sig på det man redan kan hålla sig á jour i en värld som är stadd i förändring. Verksamheten utvecklas i samarbete med olika aktörer (bl.a. organisationer, ungdomsväsendet och företag). Enheterna inom småbarnspedagogiken och läroanstalterna är en del av en större gemenskap där medlemmarna öppnar sina dörrar och stiger ut i världen för att främja hela gemenskapens välfärd och kontakten mellan generationerna. I läroanstalterna och småbarnspedagogikens enheter växlar behovet och verksamhetsmiljöerna och därför är det naturligt att också betoningen i verksamheten är olika. Det är viktigt att delaktiggöra barn och unga i en verksamhet som främjar hållbarhet i hoppfull anda och åldersanpassat - sett från varje verksamhetsmiljös eget perspektiv.

2 Mål

Hållbarhets- och global fostran finns med i grunderna för planen för småbarnspedagogik och läroplanerna.

Målet med hållbarhets- och global fostran är att

- förverkliga mål om växande till världsmedborgarskap i enlighet med planen för småbarnspedagogik samt läroplanerna.
- främja global fostran som ett led i småbarnspedagogiken och läroinrättningarnas vardag.
- beakta global fostran i småbarnspedagogikens, förskoleundervisningens och läroinrättningarnas årsplaner.
- ge en grund för ett världsmedborgarskap med respekt för mänskliga rättigheter
- ge verktyg för möten mellan en mångfald av språk och kulturer
- lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränser med hjälp av informations- och kommunikationsteknik
- skapa en grund för hållbar utveckling
- främja att jämställdhet och likabehandling förverkligas inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen
- erbjuda elever och studerande aktuell, på forskningsrön baserad information om naturmiljöns tillstånd och jordklotets framtid ur hållbarhetssynvinkel
- erbjuda barn och unga möjlighet till verksamhet som främjar hållbarheten i hoppfull anda
- ge eleverna möjlighet att delta i miljö- och hållbarhetsåtgärder i vardagen
- att på konkret nivå nätverka regionalt, på riksomfattande nivå och globalt

3 Dokument som styr verksamheten

3.1 Hållbarhets- och global fostran i läroplanerna

Respekt för de mänskliga rättigheterna betonas parallellt med respekt för livet och naturen i planen för småbarnspedagogik och i läroplanerna. I samma anda som i planen för småbarnspedagogik och i läroplanerna eftersträvar man att uppnå målen för global fostran via arbete via många olika kanaler. En genomgående respekt för mångfalden samt målen och värdegrunden för hållbar utveckling utgör ryggraden för fostran och undervisning. Man strävar dock också efter att uppnå målen med hjälp av lärområden, studieinnehåll, mångsidig kompetens samt mångvetenskapliga studiehelheter.

Inom småbarnspedagogiken och undervisningstjänster är målet att främja barns och ungas utveckling till aktiva samhällsmedlemmar med förutsättningar för att verka i ett demokratiskt och jämlikt samhälle men också för egen del främja tolerans, globalt ansvar och hållbar utveckling i samhället (OKM 2012:6). Värdegrunden för global fostran ger såväl fostrare som barn och unga förutsättningar för fördomsfria attityder, förståelse för globala fenomen och teman samt uppmuntrar dem att vara aktiva och till mod i all verksamhet.

Utbildningsstyrelsen har godkänt de nya grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014, grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, grunderna för gymnasiets läroplan 2021 och grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022. De viktigaste värdena och

synpunkterna för global fostran ingår i alla dessa planer i målen för mångsidig kompetens och står i fokus för principerna för att utveckla verksamhetskulturen. Global fostran genomsyrar värdegrunderna och också målen för och innehållet i lärområdena och läroämnena.

I grunderna för planen för småbarnspedagogik beskrivs hur barnen växer i en värld som kännetecknas av kulturell, språklig och åskådningmässig mångfald, vilket ger den kulturella kompetensen ökad betydelse. Enligt planen för småbarnspedagogik ska barnen uppmuntras att bekanta sig med andra människor, språk och kulturer och för dem ska skapas modeller för positivt bemötande av mångfald. Barnens växande förmåga att delta och påverka ska stödjas. Tillsammans med barnen lär man sig också att leva sig in i andras situation och lösa konflikter. Barnets egen kulturidentitet stöds och en sådan atmosfär upprätthålls där man förhåller sig positivt till den mångahanda miljön.

I enlighet med grunderna för planen för småbarnspedagogiken vägleds barnen till ansvarsfullt beteende som beaktar både dem själva och andra människor samt miljön. Deras framtidstro stärks genom att man stöder barnets kamratrelationer och förankring i närmiljön. Barnen ges möjlighet att delta och påverka i småbarnspedagogikens vardag och den samarbetsförmåga som utvecklas stöds i en uppmuntrande atmosfär.

Om småbarnspedagogikens verksamhetskultur konstateras det att den utvecklas utgående från värden som anknyter till social gemenskap, jämställdhet och likvärdighet, språkmedvetenhet samt välmående och trygghet. I småbarnspedagogikens lärmiljöer ska man likaså beakta den kulturella mångfalden, möjlighet till jämställdhet och likabehandling samt mångsidiga funktioner som passar barnet åldersnivå och utvecklingsfas.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan betonar att olika åskådningar, religioner, traditioner och kulturell mångfald ska bemötas med öppenhet och respekt. De uppmuntrar barnen att delta och påverka och framhäver principerna om hållbar livsstil med tanke på sociala, kulturella och ekologiska dimensioner. I förskoleundervisningen är det viktigt att stödja barnets positiva framtidsinställning och möjligheterna att påverka sin närmaste gemenskap och miljö.

I förskoleundervisningen stöds barnets fostran till en medlem i ett demokratiskt samhälle och barnet får olika möjligheter att påverka. Man skapar också en uppmuntrande atmosfär. I förskoleundervisningen betonas samarbete och kamratgruppens betydelse som stöd för barnets växande och utveckling. Det är viktigt att barnet dessutom upplever att hen har rätt till stöd och skydd samt en känsla av trygghet. Barnets välfärdskunskaper stöds och främjas i förskoleundervisningen.

Enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen har den grundläggande utbildningen i uppdrag att stödja elevernas utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter samt på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen stärker den kulturella mångfalden, främjar kulturell och interkulturell kommunikation och lägger på så sätt grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Grunderna för gymnasiet läroplan framhåller likaså att bildning innebär förmåga och vilja att på ett etiskt, empatiskt och konstruktivt sätt hantera konflikter mellan ideal och verklighet. Gymnasieundervisningen ska bygga på de viktigaste konventionerna om mänskliga rättigheter och både när det gäller innehåll och metoder sträva efter att ha respekt för dessa och människolivets

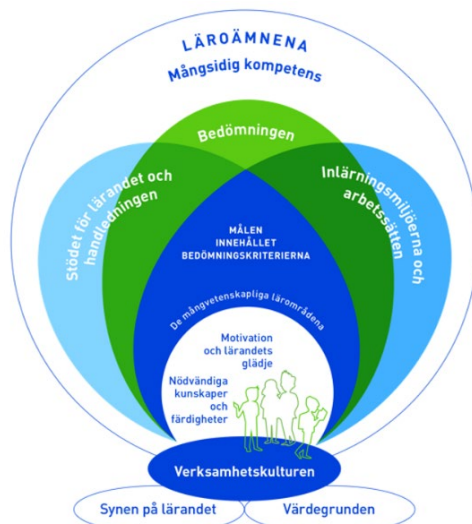
okränkbarhet. Gymnasieundervisningen ska främja jämställdhet och likabehandling samt välbefinnande och demokrati.

Läroplanen för den grundläggande utbildningen och gymnasiet samt grunderna för planen för småbarnspedagogik fastställer helheter för mångsidig kompetens, vilket innebär att kunskaper om och färdigheter i olika läroämnen integreras inom ett ämnesområde. Ett gemensamt mål för mångsidig kompetens är att stödja utvecklingen som människa samt främja kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Med tanke på global fostran är viktiga helheter mål som anknyter till bl.a. kulturell och global kompetens, etik, växelverkan och uttryck, påverkan, miljökunskap och byggande av en hållbar framtid.

Mångsidig kompetens inom småbarnspedagogiken

(bild: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/grunderna-planen-smabarnspedagogik-i-ett-notskal>)

Mångsidig kompetens i den grundläggande utbildningen

(bild: <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/centrala-delar-i-laroplanen-den-grundlaggande-utbildningen>)

Laaja-alainen osaaminen lukiossa

#LOPS2021

Tavoitteina

- hyvä yleissivistys
- kestävä tulevaisuuden rakentaminen
- vahvat jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiudet

(kuva: <https://peda.net/ul/lops2019/ojoks/lo>)

Läroplanen för den grundläggande utbildningen innehåller dessutom mångvetenskapliga lärområden. I detta innehåll faller det sig naturligt att ta med teman om hållbarhets- och global fostran. Ämnena kan integreras i de flesta läroämnena, med mångsidiga arbetsmetoder i olika lärmiljöer. Temana bestäms också skilt för varje stad för olika årskurser. Temana för Karleby stads mångvetenskapliga lärområden i Karleby (2023) är:

- Åk 1: Vänskap och emotionella färdigheter
- Åk 2: Närmiljön och naturen
- Åk 3: Tryggt hemma och i skolan
- Åk 4: Berättelsernas värld
- Åk 5: Historien om mig själv
- Åk 6: Finlandssvensk i Karleby
- Åk 7: Vattendrag
- Åk 8: Min hembygd
- Åk 9: Företagsamhet

I olika läroämnena behandlas temana inom global fostran och hållbar utveckling. Det finns rikligt med färdigt material till stöd för lärarens arbete. Via Världsskolans nätverk och projektet Kestävä Kokkola får lärarna stöd för organisering av verksamheten bl.a. i form av utbildning och material. Temana för global- och hållbar utveckling följer eleven under hela stigen från småbarnspedagogik till andra stadiet i form av mångsidiga mål, målsättningar för olika läroämnena och mångvetenskapliga lärområden.

3.2 Teman inom hållbarhetsfostran och global fostran i stadens strategi och i enheternas planer

(bild: https://www.kokkola.fi/sv/filer/karleby-stadsstrategi_2022-2025/)

I Karleby stadsstrategi 2022–2025 betonas att Karleby är en barnvänlig stad där barn och unga har möjlighet att växa till sitt sanna jag. Målet är en inspirerande atmosfär som uppmuntrar till gemenskap. Staden har gått med i HINKU-nätverket, vars verksamhet går ut på att sträva efter koldioxidneutralitet 2035. Enligt stadsstrategin beaktas hållbar utveckling och climateffekter i beslutsfattande och resurser, främjas möjligheterna att producera förnybar energi, ökas klimatmedvetenheten och hushållen stöds i strävan mot dessa mål. Strategin betonar öppenhet, respektfullt bemötande och ansvarsfullhet. Temat upplevelser blir på många sätt synligt i barns och ungas verksamhet, också i form av metodologisk mångfald. Karleby är med i UNICEFs modell Barnvänlig kommun som främjar barnens rättigheter (Unicef, Karleby stadsstrategi 2022–2025). I Karleby beaktas barnperspektivet också i beslutsfattandet i och med att barn och unga görs delaktiga.

I småbarnspedagogikens enheters verksamhetsplaner i Karleby ingår en plan för att förebygga och ingripa i mobbning samt en jämställdhets- och likabehandlingsplan. I verksamhetsplanen beskrivs enhetens verksamhetskultur och praxis enligt vilken småbarnspedagogik ordnas i enheten. I planen för att förebygga och ingripa i mobbning beskrivs den gemensamma synen på vad mobbning är eller kan vara och hur man ingriper i mobbning. I planen beskrivs både förebyggande åtgärder och uppföljande åtgärder. I samband med jämställdhets- och likabehandlingsplanen kartläggs situationen när det gäller jämställdhets- och likabehandlingsarbetet, utvecklingsobjekt i enheten och den pedagogiska verksamheten samt tas fram en utvecklingsplan utgående från dem.

Planen om internationalism och planen om global fostran ingår i läsårsplanerna för både de svenskspråkiga och finskspråkiga läroanstalterna. Ansvarsläraren för global fostran samt skolans ledning ska årligen utvärdera genomförandet av planen. I nätverket av ansvarslärare som sammankallas av Världsskolan delges god praxis och utvärderas det gångna årets verksamhet. På

stadens nivå ska styrgruppen för global fostran utvärdera verksamheten och hur målen med tanke på framtida utveckling har uppnåtts.

Verksamheten utvärderas årligen av utbildningsanordnaren genom att utvärderingsuppgifter samlas in via enkäter om bl.a. uppnåendet av läroplanernas mål och målen för global fostran samt tillämpningen av tillvägagångssätten för hållbar utveckling. På basis av uppföljningen och utvärderingen av målen i utvärderingsanordnarens internationaliseringsstrategier och skolornas internationaliseringsplaner kan man utarbeta mångsidigare utvecklingsförslag och utvecklingsplaner samt ordna utbildningar av högre kvalitet och annat mer strukturerat stöd.

4 Hållbarhetsfostran och global fostran i Karleby

I Karleby koordineras global fostran av Karleby Världsskola och styrgruppen för global fostran. Ur hållbarhetsfostrans synpunkt pågår arbetet med modellen ännu, men samarbetet med Världsskolan och styrgruppen för global fostran har fungerat väl och för med sig synergifördelar. Strukturerna som ska stöda stöd för miljö- och klimatfostran bearbetas ännu, men målet är att skapa en modell som införlivas i skolornas och organisationens strukturer till stöd och hjälp i främjandet av temana.

Världsskolan är en stödtjänst inom global fostran för lärare och fostrare. Syftet med Världsskolan är att introducera material, modeller och verksamhet om global fostran, som testats och konstaterats fungera, för att stödja och underlätta genomförandet av global fostran. Kasvattajat rauhan puolesta ry startade verksamheten Världsskolan i Uleåborg 2006. Verksamheten spred sig till Åbo och Helsingfors 2010 och till Karleby 2011. Världsskolan finns numera också på många andra orter och mångsidiga virtuella tjänster finns att tillgå. Från början av 2010 har Världsskolornas verksamhet koordinerats av Institutet för Fredsfostran. Världsskolan i Karleby är en del av detta riksomfattande nätverk, men arbetar självständigt. Samarbetet med olika aktörer är mångsidigt.

Mera info: <https://rauhankasvatus.fi/maailmankoulu-opettajaverkosto/>

Centrala arbetsformer för Världsskolan är att erbjuda material, stöd och handledning till undervisnings- och fostringspersonal, upprätthålla och uppdatera ett omfattande studiematerial som är tillgängligt via internet, och att utbilda undervisningspersonal. Världsskolan samarbetar med inhemska och internationella organisationer i fråga om utbildningar och material. Tyngdpunkten i materialet som Världsskolan prioriterar ligger på praktiskt och engagerande lärande. Världsskolan i Karleby deltar aktivt i den riksomfattande verksamheten och ordnar aktuell verksamhet åt fostrare på lokal nivå. Du kan bekanta dig med verksamheten bl.a. via Karleby Världsskolas blogg: <https://gloaalikasvatuskokkola.wordpress.com>

Karleby Världsskolas uppgift är att:

- Stöda koordineringen av hållbarhets- och global fostran via ett nätverk av ansvarspersoner vid skolorna (ansvarslärare för global fostran)
- Erbjuder tillfällen att nätverka samt dela kunskaper och erfarenheter
- Erbjuder utbildning om aktuella teman
- Erbjuder redskap för det dagliga arbetet
- Utvärdera verksamheten inom global fostran både ur elevens och organisationens perspektiv i samarbete med styrgruppen för global fostran
- Informera om verksamheten, bl.a. via blogg och e-post

I Karleby ingår hållbarhets- och global fostran i den småbarnspedagogiska verksamhetskulturen och i skolornas verksamhetskultur via de olika lärområdena, vardaglig praxis, målen för läroämnena, de mångsidiga färdigheterna och mångvetenskapliga lärområdena. Global fostran är en del av fostran, undervisningen och studierna samt personalutvecklingen. Inom småbarnspedagogiken och vid läroanstalter diskuteras mänskliga rättigheter och utvecklas förmåga till etiskt tänkande, t.ex. förmåga att skilja mellan rätt och fel, analysera olika alternativ, ha förmåga att iaktta frågor ur olika synvinklar och mod att välja det alternativ som känns rätt. Viljan att lära sig av och bry sig om andra samt att göra tillsammans stärks och blir en del av vardagen. Var och en förtjänar att bli bemött som sig själv och med respekt.

Styrgruppen för global fostran planerar och styr den globala fostran inom småbarnspedagogiken och i skolorna. Till styrgruppen för global fostran hör medlemmarna i Världsskolans team samt representanter för Bildningscentralen. Bland skolornas undervisningspersonal väljs ansvarslärare för skolorna. Ansvarslärarna bildar Karleby stads nätverk av globala fostrare och bidrar till att verksamheten inom global fostran sträcker sig till alla barn och unga i både finskspråkiga och svenskspråkiga skolor. Ansvarslärarna för global fostran stödjer skolorna i deras arbete inom området för global fostran genom att förmedla material, dela idéer, information om utbildningar, projekt och evenemang som bland annat Världsskolan erbjuder sitt nätverk. Sett ur barnets och den ungas perspektiv är global fostran en del av vardagsverksamheten och utvecklingen till världsmedborgarskap som sker på olika sätt och med beaktande av skolornas specialkompetens. Varje lärande organisation borde erbjuda sin gemenskap möjligheter att lära sig och utbilda sig inom området för hållbarhets- och global fostran. Det är viktigt att göra elevråden och elevrådens styrelser delaktiga i verksamheten.

Projektverksamheten ska genomföras i enlighet med läroplanen och vara väl motiverad innovativ verksamhet. Projekten godkänns av bildningsväsendets ledning och verksamheten dryftas i samarbete med bildningsväsendet. Genom projekt utvecklas nya metoder som ska svara mot utvecklingsbehovet.

Styrgruppen för global fostran har i uppgift att:

- Starta och stödja nya utvecklingsprojekt
- Utarbeta och uppdatera anvisningar för utvecklingsprojekt och samarbete samt stöda projektverksamheten
- Planera och genomföra kommunspecifika fortbildningar
- Utnyttja den expertis som finns i skolorna och inom småbarnspedagogiken
- Följa upp uppnåendet av målbilden för planen för global fostran

5 Fostran till ansvarsfullhet

5.1 Jämställdhet och likabehandling

"Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa ska beaktas då småbarnspedagogiken ordnas. Sådana är bland annat diskrimineringslagen, lagen om jämställdhet, Europakonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, FN:s konvention om handikappades rättigheter, FN:s deklaration

om urfolkens rättigheter och FN:s globala mål för hållbar utveckling.” (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022, s. 16.)

”Enligt Finlands grundlag och lagen om likabehandling får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, sexuell läggning, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hens person. Jämställdhetslagen förpliktar alla läroanstalter att se till att alla har lika möjligheter till utbildning, oberoende av kön. Undervisningen och lärostoffet ska stödja syftet med jämställdhetslagen.” (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, s. 12.)

”I enlighet med 5a § i lagen om jämställdhet mellan könen (609/1986, ändrad genom lag 1329/2014) ansvarar utbildningsanordnaren för att det i samarbete med personalen och de studerande årligen utarbetas en jämställdhetsplan för läroanstalten ifråga. I stället för en årlig genomgång kan en plan utarbetas för högst tre år i sänder. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller i någon annan av gymnasiets planer. Enligt 6 § 2 mom. i diskrimineringslagen (1325/2014) ska utbildningsanordnaren se till att läroanstalten har en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Planen för att främja likabehandling kan ingå i den lokala läroplanen.”

Arbetet för jämställdhet och likabehandling är centralt i småbarnspedagogiken och läroanstalterna. Var och en ska ha lika rätt till delaktighet och att delta i det som gemenskapen gör. Var och en ska bli bemött med respekt och å andra sidan är det viktigt att inse sitt eget ansvar när det gäller jämställdhet och likabehandling i praktiken. Rättigheter omfattar alltid även ansvar. (Grunderna för gymnasiets läroplan 2019, s. 14)

I småbarnspedagogiken och läroanstalterna i Finland talar vi om både likabehandling och jämställdhet. Detta baserar sig på lagstiftningen. De lagar som stöder jämställdhet och likabehandling stiftas och övervakas av olika ministerier och naturligtvis efterföljer också vårt skolsystem bestämmelserna.

- Jämställdhet: ingen diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck (jämställdhetslagen)
- Likabehandling: ingen får diskrimineras på grund av ursprung, nationalitet, språk, ålder, religion, övertygelse, åsikt, funktionsnedsättning, sexuell läggning, familjeförhållanden, hälsotillstånd, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet eller någon annan social omständighet (diskrimineringslagen)

Från 2017 har det krävts att alla läroanstalter har en jämställdhets- och likabehandlingsplan för utveckling av skolornas och läroanstalternas praxis som anknyter till jämställdhet och likabehandling. Från 2023 krävs att också varje daghem ska ha en egen jämställdhets- och likabehandlingsplan. Familjedagvården och den öppna småbarnspedagogiken ska ha en plan från arrangören. I utvecklingsarbetet och det dokument som utarbetas med stöd av lag ska dessa två synvinklar beaktas (jämställdhet och likabehandling). Bägge kan dock i praktiken ingå i samma dokument.

Planerna för likabehandling och jämställdhet inom småbarnspedagogiken och i skolorna är aktiva handlingar som årligen ska utvärderas och nya beslut om mål och åtgärder för nästa läsår ska fattas årligen. Via planerna beaktas bl.a. jämställdhet mellan könen samt verksamhetsmodeller och vardagspraxis som främjar jämställdhet. Så småningom ökar medvetenheten om hur mångskiftande sexuell identitet kan vara och därmed blir det lättare att stödja och beakta behov hos olika barn och unga. Barn och unga ska höras när beslut fattas.

5.2 Anvisningar för utarbetande av en jämställdhets- och likabehandlingsplan

En jämställdhets- och likabehandlingsplan utarbetas till stöd för arbetet för jämställdhet och likabehandling i småbarnspedagogiken, skolorna och läroanstalterna. Småbarnspedagogikens enheter, skolorna och läroanstalterna är enligt jämställdhetslagen och diskrimineringslagen skyldiga att utarbeta planer för främjande av jämställdhet och likabehandling av könen samt för förebyggande av diskriminering. Styrgruppen för global fostran i Karleby, Världsskolans team samt småbarnspedagogikens aktörer har utarbetat anvisningarna nedan till småbarnspedagogikens enheter, skolorna och gymnasier till stöd för arbetet för jämställdhet och likvärdighet. Som bakgrundsmaterial till anvisningarna har använts den guide som Utbildningsstyrelsen publicerat 2015 *Jämställdhetsarbete är en kunskapsfråga* samt Utbildningsstyrelsens guidewebsite för småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen. I bilagorna till planen för hållbarhets- och global fostran (bilaga 1 och 2) finns mallar för utarbetande av planer. Dessa mallar kan användas i din enhet när planer utarbetas. Ni kan också bearbeta dem så att de bättre motsvarar era behov. Mallarna finns också som Word-dokument på Karleby stads intranät (Horisonten).

1. Främjandet av jämställdhet och likabehandling är vår gemensamma uppgift

Jämställdhetslagen och diskrimineringslagen styr arbetet med jämställdhet och likabehandling så att det sker gemensamt i hela gemenskapen. Det är viktigt att beakta delaktigheten också när handlingsplaner för jämställdhet och likabehandling utarbetas. Det lönar sig att inleda arbetet med utarbetande av en jämställdhets- och likabehandlingsplan med att komma överens om ansvarspersoner och fundera på hur man bäst kan ta med barnen och de unga i arbetet. Ett sätt kan vara att grunda en arbetsgrupp för jämställdhet och likabehandling. Det faller sig naturligt att utnyttja metoder som gör eleverna delaktiga och integrera jämställdhetsarbetet i lektionerna. För att arbetet ska lyckas lönar det sig att reflektera över hur saken presenteras för elever och personal. Det lönar sig att ta upp planeringsarbetet också under lärarmöten och föräldravällor.

2. Utredning av situationen beträffande jämställdhet och likabehandling

Utarbetandet av en plan för jämställdhet och likabehandling börjar med att man reder ut utgångsläget. Det är viktigt att ta reda på hur barnen och de unga upplever att jämställdheten och likabehandlingen förverkligas. Det är viktigt att göra en utredning, eftersom diskrimineringssituationer inte alltid är synliga i vardagen och olika röster inte alltid blir hörda. Utredningar kan göras med beaktande av åldersnivån till exempel i form av enkäter, diskussioner, uppsatser, videoinspelningar eller serieteckning. Man kan också genomföra en enkät bland personalen.

3. Val av åtgärder

Utgående från en utredning som gjorts i småbarnspedagogiken eller i en läroanstalt väljs åtgärder som dokumenteras i jämställdhets- och likabehandlingsplanen. Genomförandet av åtgärderna följs upp av de ansvarspersoner som valts. Åtgärderna kan beröra vilken fråga som helst som lyfts fram i kartläggningen och de väljs efter behov. Med tanke på arbetet med jämställdhet och likabehandling kan det löna sig att koncentrera sig på några ärenden och att undanröja några missförhållanden i

stället för att försöka lösa för många problem samtidigt. Också när åtgärder väljs kan barn och unga göras delaktiga och höras.

4. Dokumentation

Enheterna utarbetar regelbundet sina lagstadgade planer för jämställdhet och likabehandling. Planerna kan utarbetas för två eller tre år i sänder. Åtgärder som vidtas varje läsår för främjande av jämställdhet och likabehandling dokumenteras i läsårsplanen eller verksamhetsplanen. I planen dokumenteras också tidtabeller och ansvariga för de överenskomna åtgärderna. Huvudsaken är dock att planen är konkret, lätt att förstå och att den framställs på ett sätt som motiverar gemenskapens medlemmar att arbeta för att nå målen i planen. Planen behöver inte vara ett skriftligt dokument, utan det kan genomföras på valfritt sätt (t.ex. video, serieteckning, affisch). Utarbetandet av planen är inte ett självändamål, utan syftet med den är att främja konkreta ändringar i småbarnspedagogiken och vid läroanstalterna som bidrar till jämställdhet och likabehandling. Mallarna som finns som bilaga är ändå ett bra hjälpmedel när en plan utarbetas.

5. Godkännande och information

Planen för jämställdhet och likabehandling godkänns av direktören för småbarnspedagogiken eller av bildningsdirektören. Rektorns och enhetschefens uppgift är att garantera att skolans personal, barnen och eleverna samt deras vårdnadshavare informeras om den godkända planen samt om god praxis inom småbarnspedagogiken eller skolan. Varje enhet publicerar sin plan för jämställdhet och likabehandling på det sätt som anses ändamålsenligt (till exempel på Wilma eller på enhetens webbplats).

6. Genomförande

Genomförandet av planen för jämställdhet och likabehandling underlättas av att man har kommit överens om åtgärderna gemensamt och att man i planen har dokumenterat också tidtabeller för åtgärderna och ansvar. Det faktum att man kommer överens om ansvariga och tidtabeller stöder omsättningen av de goda tankarna också i praktiken. För att genomförandet av planen ska lyckas krävs det att hela gemenskapen och ledningen förbinder sig till arbetet för jämställdhet och likabehandling.

7. Utvärdering och uppföljning

Ett systematiskt arbete för jämställdhet och likabehandling omfattar också bedömning och uppföljning av verksamheten. Det faller sig mest naturligt att göra bedömningen i samband med uppdateringen av planen för jämställdhet och likabehandling. Då bedöms det hur man har lyckats med genomförandet av den förra planen och hurdana utmaningar man stötte på, samt hur man eventuellt kunde åtgärda problemen i fortsättningen.

5.3 Klimat- och miljömedvetenhet

Att sörja för det gemensamma goda och vår planets hållbara framtid är stora teman som inte kan förbises i småbarnspedagogiken och skolorna. Den planetariska hållbarheten och tryggheten av framtiden är globala mål som berör oss alla. En av småbarnspedagogikens och skolornas viktiga uppgifter är att dela kunskap som baserar sig på forskningsrön och tillämpa den med beaktande av åldersnivån, också i klimat- och miljöfrågor. Barn och unga har rätt att få information och möjlighet till miljöpositiv verksamhet som främjar hållbar utveckling. Arbetet med hållbarhetsfostran ska vara långsiktigt, konsekvent och upprätthålla hoppet. De åtgärder som vidtas under processen leder till att det gemensamma goda ökar och att målen beträffande hållbar utveckling nås.

Karleby har gått med i HINKU-nätverket sommaren 2022 (Mot en koldioxidneutral kommun). Som medlem i nätverket har Karleby som mål att före år 2030 minska utsläppen av växthusgaser med 80 procent jämfört med nivån år 2007. Dessutom har Karleby som mål att vara koldioxidneutral 2035. Också i Karleby stadsstrategi 2022–2025 har beaktandet av hållbar utveckling och climateffekter skrivits in. Utbildningsstyrelsen finansierar projekt inom klimat- och hållbarhetsfostran (åren 2022–2024): KEKO Kestävä Kukkola, Gröna Stigen och Gröna Färden sammanlänkas till en del av stadens hållbarhetsarbete i och med att de lyfter fram klimat- och hållbarhetsfostran. I samband med dessa projekt erbjuds också utbildning åt lärare.

Inom småbarnspedagogiken förankras ärenden som anknyter till klimat och miljömedvetenhet i vardagen. I barngruppen bekantar vi oss med småbarnspedagogikens enheters närmiljö, stärker naturförhållandet genom att ordna utfärder som en del av den regelbundna verksamheten, stöder barnens möjligheter att påverka, till exempel genom att bekanta oss med teman inom återvinning och cirkulär ekonomi. Vi stärker dessutom framtidstron genom uppmuntrande och positiv växelverkan där barnens agentskap beaktas.

Inom småbarnspedagogiken i Karleby används många slag av utomhus- och naturpedagogik, till exempel Skogsmulleverksamhet, och daghemmen utnyttjar den byggda miljön och den närmaste naturen aktivt. I all verksamhet uppmuntras barnen till respektfullt beteende gentemot naturen och andra människor. I en trygg atmosfär kan man med hjälp av konkreta exempel nära barnet behandla också vilka följder människans verksamhet har på naturen och miljön.

I planen för småbarnspedagogiken anknyter ökningen av klimat- och miljömedvetenhet i småbarnspedagogiken särskilt till lärområdena Jag utforskar min omgivning och Jag och vår gemenskap. En systematisk och regelbunden miljöfostran stöder mångsidig kompetens, särskilt delområdena förmåga att delta och påverka, förmåga att tänka och lära sig samt vardagskompetens.

Klimat- och miljömedvetenheten i skolorna kan ökas på många olika sätt. I årskurserna 1–6 svarar klasslärarna för undervisningen i sina egna klasser och då är det naturligt att behandla större tematiska helheter till exempel som temaområden i omgivningslära. Skolorna med årskurserna 1–6 i Karleby har redan länge samarbetat med naturskolan vid Villa Elba. Detta har förbättrat möjligheterna till miljöfostran. Villa Elba ordnar bland annat fadderklassverksamhet för elever i årskurs 1–6.

I skolor med årskurserna 1–9 och gymnasierna sker undervisningen under ledning av ämneslärare och ofta anses miljöfostran höra till biologi och geografi. Stärkandet av tanken om hållbar utveckling och miljömedvetenhet förutsätter dock att hela skolan deltar. Genom att miljöförhållandet stärks styrs

barn och unga till att förstå varför den hållbara utvecklingens synvinkel är viktig med tanke på vår framtid.

Granskningen av innehållet i de mångvetenskapliga lärområdena ur hållbarhetssynvinkel är ett sätt att främja hållbarhetsfostran i skolorna. Perspektivet med miljöfostran kan lätt lyftas fram också under skolutfärder och olika temadagar. Miljötemat kan sammankopplas med konstfostran, vilket erbjuder eleverna mångsidiga upplevelser.

Det är viktigt att lyssna på elevernas tankar om miljöns välbefinnande, hållbar utveckling och hållbar framtid. När man gör elevrådets styrelser delaktiga erbjuder detta många möjligheter med tanke på utveckling av hållbarhetsarbetet och delaktigheten. I skolornas vardag kan man också utanför lektionstid arbeta för att främja miljöoptimism och hållbarhet till exempel genom att fästa uppmärksamhet vid matsvinn, sortering av sopor, omsorg om den gemensamma miljön och energiförbrukning. Dessa är teman som förutsätter multiprofessionellt samarbete mellan skolorna och stadens övriga aktörer.

Situationen beträffande den hållbara utvecklingen i den egna småbarnspedagogikenheten eller läroanstalten kan börja utredas till exempel genom en kartläggning av hållbar utveckling (bilaga 3). Kartläggningen av den hållbara utvecklingen är inte ett lagstadgat dokument och därmed inte heller obligatoriskt, men det rekommenderas att ett sådant utarbetas till stöd för hållbarhetsarbetet. Det lönar sig att låta såväl personal som elever vara delaktiga i kartläggningen. Efter kartläggningen kan man tillsammans fundera på vilka saker som fungerar, vilka delområden som borde utvecklas och på vilket sätt och med hjälp av vilka åtgärder hållbarhetsarbetet kan främjas. Uppställande av gemensamma mål, utarbetande av tidtabeller för åtgärderna och delat ansvar är viktiga saker också när det gäller hållbarhetsarbetet. Det är viktigt att arbeta i positiv anda och att upprätthålla hoppet. Varje enhet inom Karleby stads småbarnspedagogik och utbildning arbetar i sin egen särskilda miljö och många skolor har redan långa anor när det gäller att behandla olika miljöteman. Dessa faktorer bidrar till att ett kontinuum av utvecklingsarbete uppstår som baserar sig på styrkor och beaktar olika kontexter.

5.4 Ansvarsfull internationalism

Inom småbarnspedagogiken och skolorna i Karleby har man ett mångsidigt internationellt samarbete. Skolorna kan ansöka om ett litet understöd från undervisningstjänster för internationell mobilitet. Skolorna kan ansöka om understöd i maj varje år och stöd söks för verksamhet som genomförs följande läsår. Undervisningstjänster kan bevilja understöd till undervisningspersonalens mobilitet och till att ordna besöksprogram i Karleby för internationella vänskolor.

Småbarnspedagogikens enheter och skolorna kan ansöka om understöd för internationella samarbetsprojekt och mobilitet bland annat från Utbildningsstyrelsen. Skolorna i Karleby har bl.a. Erasmus+- och Nordplus-projekt där samarbetspartnern kan vara till exempel en skola, aktörer inom småbarnspedagogiken eller andra pedagogiska organisationer runt om i Europa. De projektunderstöd som Utbildningsstyrelsen beviljar möjliggör bland annat lärar-, handledar- och elevutbyten och fortbildning utomlands för enheternas personal. Programmet Erasmus+ har följande fokusområden:

- Inkludering och mångfald
- Digitalisering

- Miljöansvar
- Aktivt medborgarskap

Dessa fokusområden stöder målsättningen för hållbarhets- och global fostran. Mera info om programmet finns på Utbildningsstyrelsens webbplats: <https://www.oph.fi/sv/program/vad-ar-programmet-erasmus>

Projektens mål stöder organisationens utvecklingsmål och kopplas naturligt samman med innehållet och målen i läroplanerna. Via projekttemana behandlas teman inom global fostran med hjälp av många olika metoder. Via verksamheten bereds personalen, barnen och de unga möjligheter att delta i internationell verksamhet virtuellt och i form av fysisk mobilitet. Via olika finansieringsmodeller och samarbete har skolan internationellt samarbete också över de Europeiska gränserna.

Karleby har många vänorter. Många vänortssamarbeten har långa anor. Småbarnspedagogikens enheter och skolorna har möjlighet att ansöka om stadsstyrelsens understöd för samarbete med enheter eller skolor eller besök i vänorter.

I det internationella samarbetet arbetar vi på ett hållbart sätt och beaktar i praxis och verksamheten principer för ansvarsfullhet. I verksamheten beaktas barns och ungas olika behov, delaktighet och inklusivitet. Ansvarsfullhet innebär vardagliga val med beaktande av bl.a. klimat- och miljöhållbarhet. Ansvarsfullheten beaktas till exempel i planeringen av mobiliteten. Utredning av kollektivtrafiken i förväg och kompensering av koldioxidavtrycket för flygresor i mån av möjlighet är goda exempel på praxis för en ansvarsfull internationalism. När man gör barn och unga delaktiga i planeringen av projekt och verksamhet stärker man verksamhetens betydelse via aktuella synvinklar och behov. De internationella projektens teman kopplas samman med temana för global fostran och hållbarhetsfostran på mångahanda sätt och enheternas egna fokusområden syns i verksamheten och målen för projekten. Olika digitala plattformar möjliggör ett globalt och miljövänligt samarbete som samtidigt ger digitala kunskaper. Till exempel eTwinning-verksamheten är aktiv i många skolor i Karleby. Med hjälp av projekten går vi mot en mera ansvarsfull framtid och slår vakt om mångfalden.

Källor och bakgrundsmaterial

Grunderna för planen för småbarnspedagogik och läroplansgrunderna:

Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022. Utbildningsstyrelsen
[Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022.](#)

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014. Utbildningsstyrelsen
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/174850_grunderna_for_forskoleundervisningens_laroplan_2014_0.pdf

Grunderna för läroplanen för försöket med tvåårig förskoleundervisning 2021, Utbildningsstyrelsen
[Grunderna för läroplanen för försöket med tvåårig förskoleundervisning 2021 \(oph.fi\)](#)

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Utbildningsstyrelsen
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna_for_laroplanen_for_den_grundläggande_utbildningen_2014.pdf

Grunderna för gymnasiets läroplan. Utbildningsstyrelsen.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna_for_gymnasiets_laroplan_2019_0.pdf

Andra källor:

Erasmus+. <https://www.oph.fi/sv/program/vad-ar-programmet-erasmus>

Europeiska deklARATIONEN om global fostran. <https://www.gene.eu/>

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. <https://kestavakehitys.fi/sv/agenda20301>

Målen för en hållbar utveckling. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>

Karleby stads strategi 2018–2021.
http://www.kokkola.fi/hallinto/kaupungin_strategia/sv_SE/kaupungin_strategia/

Världsskolans webbplats. <https://rauhankasvatus.fi/maailmankoulu-opettajaverkosto/>

Anvisningar och stödmaterial för planering av jämställdhet och likabehandling. <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/planering-av-jamstallldhet-och-likabehandling>

Guide för främjande av jämställdhet i den grundläggande utbildningen. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173401_jamstallldhetsarbete_ar_en_kunskapsfraga.pdf

Guide för planering av jämställdhet och likabehandling i verksamheten inom småbarnspedagogik och förskoleundervisning. 2023. [Jämställdhet och likabehandling i verksamheten | Utbildningsstyrelsen \(oph.fi\)](#)

Uleåborgs material om hållbar internationalitet.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Ouka_vastuullinen_kv_opas_final_0.pdf

Jämställdhetslagen. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1986/19860609#P5>

Material till stöd för utarbetande av planer för jämställdhet och likabehandling. <https://rauhankasvatus.fi/tasa-arvo-toimintakulttuurin-keskioon/>

Diskrimineringslagen. <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2014/20141325>

FN:s Agenda 2030, mål för en hållbar utveckling. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>

Funktionell plan för jämställdhet och likabehandling

Enhetens namn och dokumentets datum:

1. Utredning vid verksamhetsstället

- ✓ Hur görs utredningen?
- ✓ Vad avslöjade utredningen?

Detta är planens första fas, som består av en utredning av verksamhetsställets situation beträffande jämställdhet och likabehandling. Det lönar sig att reservera gott om tid för utredningen. Utnyttja olika observationsmetoder, till exempel video, blanketter, sociogram samt delaktiggörande metoder. Det lönar sig att göra en utredning i varje grupp/klass och att delaktiggöra hela personalen.

Tema som ska utvecklas	Mål
<p><i>Temat väljs utgående från utredningen. Vilka stunder i vardagen som anknyter till jämställdhet och likabehandling hittade ni som behöver utvecklas?</i></p>	<p><i>Hurdan är den vardag vi strävar efter?</i></p>

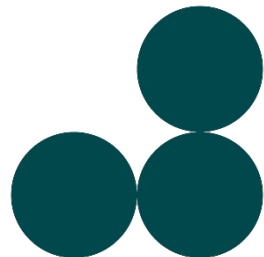
2. Utvecklingsåtgärder <i>Ange konkreta åtgärder med hjälp av vilka ni vill nå målet och som det är lätt att verkställa i den dagliga verksamheten och till slut bedöma.</i>	Tidsplan, ansvariga, bedömningstidpunkt <i>Hur länge pågår åtgärderna? Vem svarar för verkställandet? När bedöms åtgärderna?</i>
3. Resultatet av bedömningen <i>Fylls i när det är aktuellt med bedömning. Vad lyckades ni med? Vad kändes svårt? Behövs det fortsatt arbete i anknytning till samma teman? Fick någon åtgärd fotfäste i vardagen? I bedömningen kan observationer utnyttjas och barnen kan göras delaktiga med beaktande av deras åldersnivå.</i>	

Denna mall har tagits fram särskilt för den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen.

Plan för jämställdhet och likabehandling.

Skolans namn

1. Främjande av jämställdhet och likabehandling som skolans gemensamma uppgift

- vi inleder planeringsprocessen genom att utse ansvarspersoner
- vi använder metoder som gör eleverna delaktiga
- introduktion: t.ex. lektioner om jämställdhet och likabehandling, också för personalen!

Skolans plan:

2. Utredning av skolans situation beträffande jämställdhet och likabehandling

- en utredning av skolans situation beträffande jämställdhet och likabehandling görs med beaktande av åldersnivå, t.ex. genom enkäter, diskussioner, skrivuppgifter eller teckningar
- det är viktigt att göra en utredning, för att diskrimineringsituationer som inte märkts i skolans vardag ska bli synliga

Skolans plan:

3. Överenskommelse om åtgärder

- på basis av utredningen väljs och bestäms åtgärderna
- åtgärderna väljs utgående från skolans och läroanstaltens behov

Skolans plan:

4. Dokumentering

- Utredningarna och åtgärderna dokumenteras i planen för jämställdhet och likabehandling
- Planen behöver inte vara ett skriftligt dokument, utan dess utförande kan väljas fritt
- En tidsplan för åtgärderna och ansvarspersoner överenskoms och dokumenteras
- Årligen återkommande åtgärder dokumenteras i läsårsplanen

- Planens främsta syfte är att stöda konkreta ändringar i skolan till stöd för jämställdhet och likabehandling.

Skolans plan:

5. Godkännande och information

- planen för jämställdhet och likabehandling godkänns i samband med läsårsplanen
- rektorn informerar skolans personal, elever och vårdnadshavare om planen
- planen för jämställdhet och likabehandling publiceras på det sätt som enheten anser är bäst (till exempel via Wilma eller på enhetens hemsida)

Skolans plan:

6. Verkställande

- verkställandet underlättas av att man tillsammans har kommit överens om åtgärderna och i planen antecknat också tidsplanen för åtgärderna och ansvarspersoner
- det viktigaste är att hela skolkommunen förbinder sig till arbetet för jämställdhet och likabehandling

Skolans plan:

7. Utvärdering och uppföljning

- det faller sig naturligt att göra en bedömning av verksamheten i samband med uppdatering av programmet för jämställdhet och likabehandling
- en plan utarbetas regelbundet, till exempel för två eller tre år i sänder
- de årligen återkommande åtgärderna antecknas i läsårsplanen

Skolans plan:

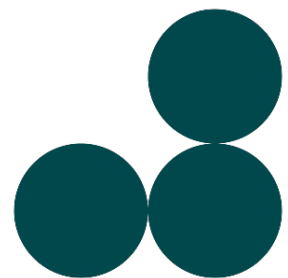

Detta är en mall till hjälp för utveckling av enhetens hållbarhetsfostran

Kartläggning och verksamhetsplan beträffande hållbar utveckling

2023–2025

Skolans namn

Inledning

Läroanstaltens arbete för en hållbar framtid är ingen sprintsträcka utan kunde hellre jämföras med ett maratonlopp. Arbetet görs med små steg, långsiktigt och så att hoppet upprätthålls. Vi rekommenderar att man gör personalen och eleverna delaktiga i kartläggningen. Åtgärder som vidtas under arbetets lopp leder till att det gemensamma goda ökar och att målen som gäller hållbar utveckling småningom tillägnas och uppnås. Varje läroanstalt har också här en mycket viktig roll när det gäller att fostra och utbilda barn och unga. Detta är ett arbete som aldrig blir helt färdigt.

Den bifogade kartläggningssmallen är avsedd att användas som stöd för hållbarhetsarbetet och är bara ett exempel på hur ärendet kan främjas. Kartläggningen av hållbar utveckling är inte ett lagstadgat dokument, men det rekommenderas att en sådan görs och att dess teman främjas. Det rekommenderas att den slutliga kartläggningen görs skilt för varje skola i slutet av den överenskomna perioden eller i början av följande verksamhetsperiod. Med hjälp av detta redskap kan läroanstalten öva att ställa realistiska mål när det gäller hållbarhet och hur, med vilka metoder och med vilken tidtabell det är möjligt att nå målen. I slutet av kartläggningstabellen finns tomma rader för skolans egna mål.

Motiveringar till hållbarhetsfostran vid skolorna i Karleby finns i läroplanen och dessutom till exempel i Karleby stadsstrategi 2022–2025 och FN:s Agenda 2030-mål.

Hållbar utveckling – ett koldioxidneutralt Karleby 2035

Strategiperiodens åtgärder och framgångsfaktorer

- Anslutning till nätverket för koldioxidneutrala kommuner (HINKU)
- Hållbar utveckling och klimateffekter beaktas i beslutsfattande och resurser
- Möjligheterna att producera förnybar energi främjas
- Klimatmedvetenheten ökas och hushållen stöds

Indikator

- Koldioxidutsläpp (CO₂) minskas
- Utgångsnivå (2019) 8,6 t / invånare

Utvecklingsprogram

- Program för hållbar utveckling och klimat

Kokkola Karleby
Karleby stadsstrategi 2022 – 2025

Hållbar utveckling är kontinuerlig och styrd samhälllig förändring som sker globalt, regionalt och lokalt och vars mål är att trygga goda levnadsmöjligheter för nuvarande och kommande generationer. Detta innebär också att miljön, människan och ekonomin tas jämnt i beaktande i beslutsfattandet och verksamheten. (<https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>)

KARTLÄGGNING OCH VERKSAMHETSPLAN BETRÄFFANDE HÅLLBAR UTVECKLING

Datum: _____ Utarbetad av _____

MÅL	INLEDANDE KARTLÄGGNING: Hur verkställs hållbarheten i nuläget?			Val av utvecklings- objekt och ansvars- person(er)	SLUTKARTLÄGGNING OCH BEDÖMNING: hur lyckades utvecklandet? Hur gick det i praktiken?
	bra	delvis	inga åtgärder		
Ledning och kontroll av ärenden som anknyter till hållbar utveckling i gemenskapen samt samarbete:					
- Skolan har ett team eller en arbetsgrupp för hållbar utveckling					
- Skolan har utsett en ansvarsperson/ ansvarspersoner för hållbar utveckling					
- Hållbarhetsteman behandlas under personalmöten					
- Vi strävar efter att främja hållbar utveckling med gemensamt överenskomna åtgärder					
- Personalen deltar i utbildningar om hållbar utveckling					
- Skolan samarbetar med utomstående parter för att främja hållbar utveckling					
- Skolan har en handlingsplan för hållbar utveckling som uppdateras årligen					
- Eleverna görs delaktiga i planeringen av verksamheten för hållbar utveckling					
- Skolan driver projekt och har temadagar som anknyter till hållbar utveckling					

MÅL	INLEDANDE KARTLÄGGNING: Hur verkställs hållbarheten i nuläget?			Val av utvecklingsobjekt och ansvarsperson(er)	SLUTKARTLÄGGNING OCH BEDÖMNING: hur lyckades utvecklandet? Hur gick det i praktiken?
	bra	delvis	inga åtgärder		
Ekologiska teman inom hållbar utveckling verkställs i skolans vardag:					
- Vi sorterar och återvinner					
- Vi sparar energi					
- Vi stärker naturrelationen					
- Vi ingriper i matsvinn och pratar om ekologisk mat					
Skolan verkställer sociokulturella teman inom hållbar utveckling					
- Vi förebygger mobbning och utslagning					
- Vi främjar välbefinnandet					
- Vi värnar om kulturarvet					
Skolan som lärmiljö för hållbar utveckling					
- Eleverna deltar i skolan underhållsarbete					
- Vi sörjer för det gemensamma goda samt att skolan och skolgården hålls snygg					
Minskning av miljöolägenheter som arbetsgemenskapen orsakar:					
- Vi minskar på energiförbrukningen					

MÅL	INLEDANDE KARTLÄGGNING: Hur verkställs hållbarheten i nuläget?			Val av utvecklingsobjekt och ansvarsperson(er)	SLUTKARTLÄGGNING OCH BEDÖMNING: hur lyckades utvecklandet? Hur gick det i praktiken?
	bra	delvis	inga åtgärder		
- Vi minskar vattenkonsumtionen					
- Vi gynnar återvinning av material					
- Vi tänker på hållbarheten när vi gör upphandlingar					
- Återvinning					
- Vi beaktar ekologiska och etiska aspekter när det gäller maten					
- Vi beaktar personalens olika sätt att röra sig					

”Den ledande tanken i fråga om eko-social bildning är att utveckla en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde, ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig och samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Eko-social bildning innebär förståelse, i synnerhet för allvaret i klimatförändringen, och en strävan att främja en hållbar livsstil.”

(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/sv/aipe/2499640/tekstikappale/2499891>)

